

ಗಾಯಕ ಶಿಕಾಮಣಿ ಡಾ. ಎಲ್. ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ್ ಅವರ ಕೃತಿ ವಿಶೇಷತೆ

ಪುಷ್ಪ ವಿ. ಶಂಕರ್

ಅತಿಥಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ವಿಭಾಗ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಡಾ. ಗಂಗೂಬಾಯಿ ಹಾನಗಲ್ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳ
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಮೈಸೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

ಅಮೂರ್ತ

ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ರಾಮನಾಥಪುರಂ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತಿರುನಲ್ವೇಲಿಯಲ್ಲಿ ನವಂಬರ್ 15-1877ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಜೀವಿತದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು. ತ್ಯಾಗರಾಜೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಸಂಪದ್ಧರಿತವಾಗಿಸಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿರುವ ಮುತ್ತಯ್ಯಭಾಗವತರು, ತಮ್ಮ ಜೀವಿತದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು. ವಂಶವಾಹಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ವೇದಾಧ್ಯಯನಾದಿ ವಿದ್ವತ್‌ಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುಂದೆ ಇವರು ಹರಿಕಥಾ ಕಾಲಕ್ಷೇಪದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನೂ ಪಡೆದರು. ಹೀಗೆ ಲಭ್ಯವಾದ ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವೇದಾದಿಗಳ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಾಗಿ ಭಾಗವತರು ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾದರು. ಮುಂದೆ ಗಾಯಕರಾಗಿ, ಕೀರ್ತನಕಾರರಾಗಿ, ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರರಾದ ಭಾಗವತರು, ಸ್ವಾತಿತಿರುನಾಳ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಆಫ್ ಮ್ಯೂಸಿಕ್ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಆಗ ಸ್ವಾತಿತಿರುನಾಳ್ ಮಹಾರಾಜರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಪುನರುಜೀವ ಬರುವಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ತಂದರು. ಇಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಸಂಗೀತಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಗ್ರಂಥವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಡಿ. ಲಿಟ್ ಪದವಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಇಡೀ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲೇ ಸಂಗೀತ ಕಲಾವಿದರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಪದವಿ ಇದಾಗಿದ್ದಿತು. ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜರು, ಕಲಾರಸಿಕರು, ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳು, ಶ್ರೀಮಂತರು ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೂ ಇವರನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ಗೌರವಿಸಿತು.

ಒಟ್ಟಾರೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ವತ್ಪದರ್ಶನದಿಂದಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಜನಾನುರಾಗಿಯಾದ ಭಾಗವತರು ಅತಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದರು.

ಮೂಲಪದಗಳು- ಎಲ್. ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ್, ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರರು, ಹರಿಕೇಶ, ಕೃತಿರಚನೆ, ವಿಶೇಷ ರಾಗಗಳು, ಸಂಗೀತ ಕಲ್ಪದ್ರುಮಂ

ಪೀಠಿಕೆ

ತ್ಯಾಗರಾಜರ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವು ನೂರಾರು ವಿವಿಧ ರಚನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಮಹಾನ್ ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರರು ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರು. ಸುಮಾರು ೪೦೦ ರಚನೆಗಳನ್ನು 'ಹರಿಕೇಶ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ಭಾಗವತರು ತಮ್ಮ ರಚನೆಗಳಿಗೆ ಆದಿ, ರೂಪಕ, ಖಂಡಭಾಪು, ಝಂಪೆ, ಮಿಶ್ರಭಾಪು, ಅಟ್ಟ, ಚತುರಶ್ರ ಮುಂತಾದ ತಾಳಗಳನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ರಚನಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವರು 'ಹರಿಕೇಶ' ಎಂಬ ವಾಗ್ಗೇಯ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲದೆ ರಾಗಮುದ್ರೆ, ಪೋಷಾಕ ಮುದ್ರೆ, ಸಂಗತಿ, ಸ್ವರಾಕ್ಷರ, ಚಿಟ್ಟೆಸ್ವರ, ಮಧ್ಯಮ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಯತಿ ಮಾರದಿಯ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಹಿಂದಿನ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರರ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದು ಅನೇಕ ಹೊಸ ರಾಗಗಳನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿ, ಅಪರೂಪದ ರಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾ ವಾಗ್ಗೇಯ ವೈಭವ ಮೆರೆದಿರುವ ಕೀರ್ತಿ ಭಾಗವತರದು.

ಸಾಹಿತ್ಯವಲೋಖನ

ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ ಶವಾಷ್ವೋತ್ತರ ಮತ್ತು ನವಗ್ರಹ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ೧೦೮ ಅಷ್ವೋತ್ತರ ಶತಗುಚ್ಚ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ರೂಪದ ಕೃತಿಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಇಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹಿರಿದಾದ ಕೃತಿಗುಚ್ಚವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಕೀರ್ತಿ ಭಾಗವತರದು.

ಭಾಗವತರ ಕೃತಿ ರಚನಾ ಶೈಲಿ, ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಹಾಗೂ ಅಪರೂಪ ರಾಗ, ತಾಳಗಳ ಬಳಕೆಯೇಮದ ಕೂಡಿರುವ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಸವಿವರವಾಗಿ **ಸಂಗೀತ ದೀಪಿಕೆ** ಎಂಬ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಡಾ. ವಿ. ಎಸ್. ಸಂಪತ್ಕುಮಾರಾಚಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರೊ. ಪಿ. ರಾಮರತ್ನಂ ರವರು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಗೂ ಡಾ. ಎಲ್. ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ ರಚನಾ ಸಂಗ್ರಹ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತರು ರಚಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳ ಭಾವಾರ್ಥ ಹಾಗೂ ಸ್ವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲಿಪಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಾಶ್ರೀ ಡಾ. ಟಿ. ಎನ್. ಪದ್ಮರವರು ಅನೇಕ ವಿಶೇಷ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಈ ಶಿರ್ಷಿಕೆಗೆ ಉತ್ತಮ ವಿಷಯಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ

ಲೇಖನದ ಮೂಲ ವಿವರಣೆ

20ನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ ಬೆಳಗಿದ ಪ್ರಮುಖ ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರರಲ್ಲಿ ಹರಿಕೇಶ ನೆಲ್ಲೂರು ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ ಸ್ಥಾನ ಉನ್ನತವಾದದ್ದು.

ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನವೆಂಬರ್ 15, 1877 ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದು ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಲಿಂಗಮಯ್ಯರ್, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾಗಿದ್ದರು. ತಾಯಿ ಆನಂದಾಂಬಾಳ,

ಭಾಗವತರವರು ಮಲಯಾಳಂ, ತಮಿಳು, ತೆಲಗು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕೃತಿ ರಚನೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಹರಿಕೇಶ" ಎಂಬುದು ಇವರ ಅಂಕಿತ. ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ ರವರು ತ್ಯಾಗರಾಜ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಪಲ್ಲವಿ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರ ವಂಶದ ತಿರುವಯ್ಯೂರಿನ ಪಿಟೇಲು ವಿದ್ವಾನ್ ಸಾಂಬಶಿವ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದರು. ಸುಮಾರು 1904 ರಲ್ಲಿ ಹರಿಕಥೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿ ಭಾಗವತರಾದರು. ಭಾಗವತರಿಗಿದ್ದ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಭೆ, ಪುರಾಣ, ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ದಿಟ್ಟವಾದ ನಿಲುವು, ಆಕರ್ಷಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಹಾಸ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿ ವಿವರಣೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇವೆಲ್ಲದರಿಂದ ಅವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದರು. (Sampathkumaracharya, 2012 (2nd edition))

ಭಾಗವತರು ಹರಿಕಥಾ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ತಾವೇ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು 400 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ರಚನೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಬಹುಶಃ ತ್ಯಾಗರಾಜರು ಮತ್ತು ಮುತ್ತುಸ್ವಾಮಿ ದೀಕ್ಷಿತರ ಹೊರತು ಇತರ ಯಾವ ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರರೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ರಾಗಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ ಕೃತಿಗಳ ಹೆಗ್ಗುರುತು.

ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ತಿರುವನಂತಪುರದ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದರು. ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರ ಆಶಯದಂತೆ ರಾಜರ ಮನೆತನದ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 115 ಅರ್ಚನೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮತ್ತು ತಿರುವನಂತಪುರದ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದು "ಸ್ವಾತಿ ತಿರುನಾಳ್ ಮ್ಯೂಸಿಕ್ ಅಕಾಡೆಮಿ"ಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಿ ತಿರುನಾಳ್‌ರವರ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದವರಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುಯ್ಯ ಭಾಗವತರವರು ಮೊದಲಿಗರು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಶಿವಾಷ್ಟೋತ್ತರ, ದೇವಿ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಪದವರ್ಣ, ತಾನವರ್ಣ, ದರು, ತಿಲ್ಲಾನ, ರಾಗಮಾಲಿಕೆ, ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃತಿ ವಿಶೇಷತೆ:

ಹಂಸಾನಂದಿ ರಾಗ- ಸೋಮಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಲೋಚನಾ ಮಾಮವ ||

ರಾಗದ ಆರೋಹಣ ಮತ್ತು ಅವರೋಹಣವು ಹೀಗಿದೆ

ಸ ರಿ₁ ಗ₂ ಮ₂ ದ₂ ನಿ₃ ಸ/ ಸ ನಿ ದ ಮ ಗ ರಿ ಸ

ಹಂಸಾನಂದಿ ರಾಗವು 53ನೇ ಮೇಳಕರ್ತ ಗಮನಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜನ್ಯ ಗಮನಶ್ರಮ ರಾಗದ ಪಂಚಮ ವರ್ಜ್ಯವೇ ಹಂಸಾನಂದಿ.

1928ಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ರಾಗ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಮುತ್ತುಯ್ಯ ಭಾಗವತರು ವಾರಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ "ಸೋಹಿನಿ " ರಾಗದ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ನಿರೂಪನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅದು ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಇಷ್ಟವಾಯಿತೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಹಂಸಾನಂದಿ ರಾಗದ "ನೀಡು ಮಹಿಮೆ ಪೊಗಡ" ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಆ ರಾಗ ಈಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಮುತ್ತುಯ್ಯ ಭಾಗವತರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಈ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುಯ್ಯ ಭಾಗವತರು ಅನೇಕ ಕೃತಿ, ಕೀರ್ತನೆ, ತಿಲ್ಲಾನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಸೋಮಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಲೋಚನಾ ಮಾಮವ" ಎಂಬ ಕೃತಿಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದಂತಹುದು. ಮುತ್ತುಯ್ಯ ಭಾಗವತರು ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿ ವಂದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವತರ ರಚನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಿಶ್ರಭಾಷೆ ತಾಳ, ಹಂಸಾನಂದಿ ರಾಗದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕೃತಿಯು ಹೀಗಿದೆ:

ಪಲ್ಲವಿ // ಸೋಮಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಲೋಚನಾ ಮಾಮವ //

ಅನುಪಲ್ಲವಿ // ಕಾಮಿತಫಲಪ್ರದ ಕಾಂಚನಾ ವಿಗ್ರಹಾ

ಭೂಮಿಜ ಪತಿಸುತ ಪುರಂದರ ಸೇವಿತಃ//

ಚರಣ// ಶಂಬೋ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಶಂಕರ ಸದಾಶಿವ

ಶಾಂತನಿವಿಕಾರ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತರ

ಕುಂಬೋದ್ಯವಾದಿ ಮುನಿಗಣ ಸೇವಿತ

ಕುಬೇರಮಿತ್ರ ಹರಿಕೇಶಃ//

ಈ ಕೃತಿಯ ಭಾವಾರ್ಥವೂ ಹೀಗಿದೆ:-

ಸೋಮ, ಸೂರ್ಯ, ಆಗ್ನಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನಾಗುಳ್ಳವನು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ, ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವವನೇ, ಬಂಗಾರದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನೇ, ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೇ.

ಶಂಭುವೇ, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನೇ, ಮಂಗಳಕರನೇ, ಸದಾ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಮಂಗಳವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನೇ, ಶಾಂತ ಸ್ವರೂಪನೇ, ಎಲ್ಲಾ ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಅತೀತನಾದವನೇ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂಪತ್ತನ್ನಂಟು ಮಾಡುವವನೇ, ಅಗಸ್ತ್ಯರೇ ಮುಂತಾದ ಮುನಿವೃಂದದಿಂದ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವವನೇ, ಕುಬೇರನ ಮಿತ್ರನೇ, ಸೋಮ ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಲೋಚನನೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದಂತಹ , ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿಗಳೇ ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಾದಂತಹ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಾಗವತರು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚರಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಶಿವನಿಗೆ ವಂದನೆಯನ್ನರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶಿವಾಷ್ಟೋತ್ತರ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಹಂಸಾನಂದಿ ರಾಗವು ಷಾಡವ, ಜನ್ಯರಾಗ, ಸರ್ವಸ್ವರ- ಗಮಕವರಿತ ರಕ್ತಿರಾಗ, ಪ್ರತ್ಯಾಹತ ಗಮಕವು ಈ ರಾಗಕ್ಕೆ ಮೆರಗು ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ರಾಗಾಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವರಪ್ರಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರುವ ಸಾಯಂಕಾಲದ ವೇಳೆಯ ರಾಗ, ಈ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಗ, ಮ, ದ. ನಿ ರಾಗ

ಛಾಯಾಸ್ವರಗಳು, ತ್ರಿಸ್ವಾಯಿರಾಗ, ಶೃಂಗಾರ, ವೀರ, ಅದ್ಭುತ ಮುಂತಾದ ರಸಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ರಾಗ. ಕರುಣ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ ರಸವು ಈ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಶಿವನ ಮೇಲಿರುವ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ಚರಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸುಂದರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಂತರ ಹಂಸಾನಂದಿ ರಾಗವು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ಅನೇಕ ಇತರ ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರರು (ಸ್ವಾತಿ ತಿರುನಾಳ್, ಪಾಪನಾಶಂ ಶಿವಂ, ವೀಣಾ ವೆಂಕಟಗಿರಿಯಪ್ಪ, ಆರ್. ಎನ್. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ) ಕೃತಿ, ತಿಲ್ಲಾನ, ದೇವರನಾಮ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾಗವತರು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಿಶ್ರಭಾಷೆ ತಾಳದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷಾಪುರಾಣ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಕೃತಿಗಳು ವಿದ್ವತ್ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದು, ಎಷ್ಟು ಸಲ ಕೇಳಿದರೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅವರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಯಕುಶಲತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂಸಾನಂದಿರಾಗದಲ್ಲೇ ಮುತ್ತುಯ್ಯ ಭಾಗವತರು ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ರಾಗವು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಕಾರಣ ಕರ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಿ ಮತ್ತು ರಾಗದ ಭಾವವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ, ಸಮಾಧಾನ ಆನಂದಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಕೃತಿ- ಸಹಜಗುಣ ರಾಮಚಂದ್ರ

ರಾಗ- ಶಂಕರಾಭರಣ, ಆದಿತಾಳದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಮುನ್ನ ಭಾಗವತರು ಆಯಾ ರಾಗಗಳ ಅಖಂಡ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಘಟನೆಯು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಶಂಕರಾಭರಣ ರಾಗದ '**ಸಹಜ ಗುಣ ರಾಮ**' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಮೈಸೂರು ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರು ಆ ರಾಗದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ '**ಹರಿನಿ ಭಚಿಂಚಿ ಭಾಗ್ಯಮು**' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಅವರ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರು ಭಾಗವತರು. ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರ ಗಾಯನಕ್ಕೆ ಭಾಗವತರದೇ ಮೃದಂಗ ಪಕ್ಕವಾದ್ಯ ತಂಜಾವೂರು ನಾರಾಯಣಸಾಮಪ್ಪನವರಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಮೃದಂಗವಾದನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತರು ಅಸಾಧಾರಣ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಭಾಗವತರು ರಚಿಸಿರುವ ತಿಲ್ಲಾನ, ದರು ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಲಯಕುಶಲತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ, ನಡೆದೇ ಹೋಯಿತು ಉಭಯ ಗಾನಕೇಸರಿಗಳ ಗಾಯನವಾದನ ಪಾರಾಯಣ ಇದು ವಾರದ ಪರ್ಯಂತ ! "ಧನ್ಯನಾದೆ ಆಚಾರ್ಯರ ರಾಗದೇವತೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ದರ್ಶನವಾದಂತಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿದರು. ನಂತರ ಭಾಗವತರು "**ಸಹಜ ಗುಣ ರಾಮ**" ಎಂಬ ಶಂಕರಾಭರಣ

ರಾಗದ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರ ಎದುರು ಹಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು.
“ಮಹನೀಯ ರಘುವಂಶ ಶಿಖಾಮಣಿ” ಎಂಬ ಅನುಪಲ್ಲವಿಯ ಭಾಗವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ
ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೇವಗೊಂಡವು. ಈಗ ಇವರಿಂದ ಭಾಗವತರಿಗೆ
ವಂದನಾರ್ಪಣೆ. (Padma, 2023)

ಕೃತಿಯು ಹೀಗಿದೆ:

ರಾಗ ಶಂಕರಾಭರಣ ಆದಿತಾಳ

ಸ ರಿ₂ ಗ₃ ಮ₁ ಪ ದ₂ ನಿ₃ ಸ | ಸ ನಿ ದ ಪ ಮ ಗ ರಿ ಸ

ಪ || ಸಹಜಗುಣ ರಾಮಚಂದ್ರ ದಯಾನಿಧೇ ||

ಅ | ಪ || ಮಹನೀಯ ರಘುವಂಶ ಶಿಖಾಮಣಿ |

ಗುಹರಾಜ ಪ್ರಿಯ ಕೋದಂಡಪಾಣಿ ||

ಚ || ಪರಮ ಭಕ್ತನ ಭಾರತ ಭಾವಮೇಗಿ ||

ಪಾವನ ಮುಗುತನ ಪದುಕುಲ ನೊಸಗಿ ||

ಪರಮಾಲನರು ಅಭಯ ವರಮಿಚ್ಛಿನ ಸೀತಾವರ ||

ಹರಿಕೇಶಮುರರ ವಾಸಾ ಸುಖದಾ

ಈ ಕೃತಿಯ ಭಾವಾರ್ಥವು ಹೀಗಿದೆ :-

ಪ || ಮನುಷ್ಯರಂತೆಯೇ ಸಹಜವಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಮಚಂದ್ರನೆ |
ದಯಾನಿಧಿಯೆ ||

ಅ | ಪ || ಮಹಿಮೆ ಹೊಂದಿದ ರಘುವಂಶದ ಶಿಖಾಮಣಿಯಾದವನು, ಗುಹನಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ
ಕೋದಂಡಪಾಣಿ.

ಚ || ಪರಮಭಕ್ತನಾದ ಭರತನನ್ನು ಪಾವನ ಮಾಡಲು ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದವನು. ಸೀತೆಗೆ
ವರವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದವನು. ಹರಿಕೇಶಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವವನು. ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವನು. (ಪ)

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವತರು ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಿಯು ಅತಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ
ಕೂಡಿದ್ದು ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಬರಿಸುವಂತೆ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದು, ಭಾಗವತರು ಈ

ಕೃತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದಲೂ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶಂಕರಾಭರಣ ರಾಗವು ಈ ಕೃತಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಶಂಕರಾಭರಣ ರಾಗವು ಸರ್ವಸ್ವರ ಗಮಕವರಿತ ರಕ್ತಿರಾಗ. ಎಲ್ಲಾಸ್ವರಗಳೂ ರಾಗಭಾಷಾಸ್ವರಗಳು. ಸರ್ವಕಾಲಿಕವಾದ ಮಂಗಳಕರ ರಾಗ, ತ್ರಿಸ್ವಾಯಿರಾಗ, ಕರುಣ ವೀರ, ಭಕ್ತಿ, ಶೃಂಗಾರರಸ ಪ್ರಧಾನ ರಾಗ. ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ರಚನೆಯೂ ಈ ರಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಅನುಪಲ್ಲವಿ ಮತ್ತು ಚರಣದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಾಸಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಚರಣದ ಮೊದಲೆರಡು ಪಾದದಲ್ಲಿ ಆದಿಪ್ರಾಸವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ರೀತಿ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದೋಪಕಾರಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಭಾಗವತರು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕೃತಿಯು ಆದಿತಾಳದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರು ಮೃದಂಗ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಆಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಲಯಬದ್ಧದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದನ್ನು ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಭಾಗವತರಿಗೆ ತ್ಯಾಗರಾಜರು ಅನುಕರಣೀಯ ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಮೊದಮೊದಲು ತಮ್ಮ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂಗತಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. 1931ರ ನಂತರ ಅವರು ಮುತ್ತುಸ್ವಾಮಿ ದೀಕ್ಷಿತರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ನಂತರ ಅನೇಕ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ವಿಳಂಬಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿವೆ.

ಹುದುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಂತಹ ಅನೇಕ ರಾಗಗಳನ್ನು ಭಾಗವತರು ಪ್ರಚಲಿತಕ್ಕೆ ತಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ರಾಗಗಳು- ಮೋಹನಕಲ್ಯಾಣಿ, ಬುದಮನೋಹರಿ, ಗೌಡ ಮಲ್ಲಾರ್, ವಲಚಿ ಮೊದಲಾದಂತವು ಮತ್ತು ಅವರು ಆವಿಷ್ಕಾರಿಸಿದಂತ ಹೊಸ ರಾಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು 23, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಸಗಮನಿ, ಹಂಸದೀಪಿಕ, ಕರ್ಣರಂಜನಿ, ಪಶುಪತಿಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಾಗರಿ ಮೊದಲಾದವು.

ಭಾಗವತರ ವಿದ್ವತ್ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದವು. ಇವರಿಗೆ ದೊರೆದಂತಹ ಬಿರುದುಗಳು ' **ಸಂಗೀತ ಶಿಖಾಮಣಿ**', ' **ಸಂಗೀತ ಕಲಾನಿಧಿ**' ಮೊದಲಾದವು. ಅವರು ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ' **ಸಂಗೀತ ಕಲ್ಪದ್ರುಮಂ**' ಎಂಬ ಬೃಹತ್ ಗ್ರಂಥಕ್ಕಾಗಿ ತಿರುವಾಂಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಅವರಿಗೆ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿಯನ್ನು ನೀಡಿತು. 1938 ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಿತಿರುನಾಳ್ ಮ್ಯೂಸಿಕ್ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿ 1943 ರವರೆಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದು, ನಂತರ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸ್ವಾತಿ ತಿರುನಾಳ್ ಕೃತಿಗಳು ಪುನಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಇವರ ಈ ಅವಧಿಯ ಮಹತ್ತರ ಕೊಡುಗೆ.

ಸಮಾರೋಪ

“ಗಾಯಕ ಶಿಕಾಮಣಿ ಡಾ. ಎಲ್. ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ್ ಅವರ ಕೃತಿ ವಿಶೇಷತೆ” ಎಂಬ ಈ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆ ಡಾ. ಎಲ್. ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರವರ ಸಂಗೀತ ಸಂಶೋಧನೆ, ಕೃತಿ ರಚನಾ ಶೈಲಿ, ಅಪರೂಪ ರಾಗಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರ, ಗುಚ್ಛ ಕೃತಿಗಳ ರಚನೆ, ತಾಳದ ವೈವಿಧ್ಯತೆ, ಕಥಾಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸವಿಸ್ಥಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಿ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಅನೇಕ ವಿಸೇಷ ರಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಚಿಸಿ ತಮ್ಮ ವಿದ್ವತ್ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಮೆರೆದಿರುವ ಕೀರ್ತಿ ಭಾಗವತರವರದಾಗಿದೆ.

ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಚರ ರಚನಾಶೈಲಿ, ಬಾವಾರ್ಥ ಹಾಗೂ ರಚನಾ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಕಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. Harikesanallur, M. V. (n.d.). *Shivāshottara mattu Navagraha Keertanegalu* [ಶಿವಾಷ್ಟೋತ್ತರ ಮತ್ತು ನವಗ್ರಹ ಕೀರ್ತನೆಗಳು – ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ್].
2. Sampathkumaracharya, V. S. (2012). *ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ದೀಪಿಕೆ [Karnataka Sangeetha Deepike]* (2nd ed.). Mysuru, India: D. V. K. Murthy Prakashana.
3. Padma, T. N. (2023). *ಡಾ. ಎಲ್. ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ ರಚನಾ ಸಂಗ್ರಹ*. Bengaluru, India: Karnataka Sahitya Academy.